

FRYDERYK BUCHWALTER

1. Dane osobiste (imię, nazwisko, stopień, wiek, zawód i stan cywilny):

Strz. Fryderyk Buchwalter, ur. w 1912 r., malarz i lakiernik, kawaler.

2. Data i okoliczności zaaresztowania:

Zostałem zaaresztowany w Borysławiu 12 kwietnia 1940 r. na przesłuchaniu w sprawie podatków. Po odczytaniu wyroku skazującego mnie na pięć lat robót zatrzymano mnie, a na drugi dzień wywieziono do Stryja, gdzie osadzono w więzieniu.

Po sześciu tygodniach wywieziono mnie z więzienia z całym transportem więźniów. Wieziono mnie 12 dni i w okolicy Baku na Kaukazie udało mi się zbiec wraz z trzema kolegami z wagonu.

3. Nazwa obozu, więzienia lub miejsca przymusowych prac:

Więzienie powiatowe w Stryju.

4. Opis obozu, więzienia:

Więzienie obszerne, teren równy, budynki przeważnie dwupiętrowe, okna zakratowane, powietrza w celach nie było. Cella cztery na pięć metrów, łóżka żelazne z podartymi siennikami, bez żadnego nakrycia. Światła palić nie pozwalano. Wody do mycia starczało. Do ustępów nie wypuszczano, w celi były wiadra. Dzięki naszej pieczy i staranności zdołaliśmy zachować należytą higienę. Przez cały czas nie zaprowadzono nas do łaźni. Ubrań czy bielizny nie otrzymywaliśmy, chodziliśmy w naszych własnych.

5. Skład więźniów, jeńców, zesłańców:

W celi odbywało karę ośmiu obywateli polskich, w tym trzech wyznania mojżeszowego. Kosowski z Borysławia odsiadywał karę zasądzoną wyrokiem ośmioletnim. Był przed wojną komendantem organizacji strzeleckiej. Sekretarz PPS Hatwicz – sześć lat więzienia za przynależność do partii. Fliegner z Borysławia za przechowanie artykułów spożywczych – kara pięciu lat przymusowych robót. Pozostawił w łagrze żonę z pięciorgiem nieletnich

dzieci. Aresztowany przez milicjantów – komunistę Adamczewskiego i Kiemasza [?], również milicjanta tajnego Erdmann – kara pięciu lat przymusowych robót, oraz Krochwal – kara trzech lat przymusowych robót. Dwaj ostatni za przynależność do spółki Fliegnera. Nazwisk pozostałych nie przypominam sobie i nie znam ich wyroków.

Sekretarz PPS i komendant „Strzelca”, to ludzie inteligentni, z wyższym wykształceniem, reszta o niższym poziomie umysłowym. Stosunki koleżeńskie zgodne.

6. Życie w obozie, więzieniu:

Przymusu rannego wstawania nie było, jednak budziliśmy się wcześniej. O 7.30 otrzymywaliśmy śniadanie, o 14.00 obiad, o 19.00 kolację. O 21.30 dawali znak do spania. Z celi nie wypuszczano, jedynie jeden człowiek siedział [nieczytelne] odnosił do ustępu wiadra i wracał po kilku minutach.

Pracy nie było. Wyżywienie niedostateczne. 500 g chleba na osobę dziennie. Śniadanie składało się z pół litra gotowanej wody, niesłodzonej; obiad – litr wody zasypanej zasmażką (czarną mąką), kolacja to samo. Ubranie własne. Żyliśmy w zgodzie, po koleżeńsku, dzieląc się papierosami. Omawialiśmy codzienne sprawy nas interesujące i słuchaliśmy z zainteresowaniem panów Hatwicha i Kosowskiego. Urządzali nam często pogadanki naukowe w tajemnicy przed pilnującą nas milicją.

7. Stosunek władz NKWD do Polaków:

Byłem na przesłuchaniu przed wyjazdem u naczelnika więzienia. Zapytał o pobyt w więzieniu, zdrowie i prosił grzecznie o wyjaśnienie tematów naszych rozmów w celi. Częstował papierosem. Odpowiedziałem, że nie prowadzimy rozmów politycznych. Obiecywał, że za niedługo opuścimy więzienie i będziemy w innym miejscu pracować na dobrych warunkach. Po czym kazał zaprowadzić mnie z powrotem do celi.

8. Pomoc lekarska, szpitale, śmiertelność:

Do lekarza należało się choremu [nieczytelne]. Zjazdy [?] odbywały się dwa razy w tygodniu. Mimo to milicjant dozorujący nas [nieczytelne] nie dopuszczał do lekarza, stwierdzając dobry stan zgłaszającego się. Szpitala nie było. Wypadki śmiertelności były w innych celach, co znam z opowiadań kolegów więźniów, których poznałem w transporcie po opuszczeniu więzienia.

9. Czy i jaka była łączność z krajem i rodzinami?

Nie było.

10. Kiedy został zwolniony i w jaki sposób dostał się do armii?

Z transportu uciekłem, pracowałem po większości pod przybranym nazwiskiem (Gustaw Grünszttag [?]) w Baku. Z Rosji uciekłem i statkiem z polskim transportem przybyłem do Pahlevi [Bandar-e Pahlavi] 30 sierpnia 1942 r., a do armii polskiej wstąpiłem w Teheranie 13 września 1942 r.

Miejsce postoju, 2 marca 1943 r.